

MOBİL SANTRALLAR 'ın SAMSUN SÜRECİ,

Elektrik enerjisi, başka enerji kaynaklarından elde edilir. Yani ikincil enerji kaynağıdır. Bu nedenle de üretim teknolojisi seçimi ve yer seçimi gibi konularda oldukça seçici olmalıyız.

Enerji kaynağı olarak; su kömür, petrol, doğalgaz, rüzgar, güneş (Fotovoltaik piller)aklımıza ilk etapta gelmektedir. Elektrik enerjisi üretiminde kaynak çeşitliliği önemlidir. Tek bir kaynağa bağlı kalırsanız herhangi bir olumsuzlukta karanlıkta kalmanız kaçınılmazdır. Enerji kaynaklarını çeşitlendirirken teknoloji seçiminde öncelik sıramız:

- 1-Seçilen teknolojinin güvenli olması,
- 2-Doğal kaynaklarımızla çalışır olması,
- 3-Ucuz olması,
- 4-Yenilenebilir ve Çevre dostu olması,

şeklinde olmalıdır.

Böylelikle kaliteli, kesintisiz, ucuz elektrik enerjisi elde ederiz ve kullanıma sunarız. Elektrik üretim santrallerini ilk kuruluş maliyetleri bakımından incelersek yenilenebilir enerji kaynaklarının ve doğal kaynaklarımızın kullanıldığı teknolojilerin en uygun teknolojiler olduğu görülür.

İLK KURULUŞ MALİYETLERİ BAKIMINDAN SANTRALLAR:

Hidro Elektrik Santraller (baraj gövdesine bağlı olarak değişir)	750-1.200 US\$
Linyite Dayalı Termik Santraller	1.600 US\$
İthal Kömür Dayalı Termik Santraller	1.450 US\$
Doğalgaza Dayalı Termik Santraller	680 US\$
Nükleer Santraller	3.500 US\$
Rüzgar Santraller	1.450 US\$
Petrole Dayalı Termik Santraller	2.000 US\$
Fotovoltaik Piller (Güneş Enerjisine Dayalı Santraller, henüz rekabet edilebilir bir teknoloji geliştirilmedi.)	

Elektrik enerjisini ucuz ve kaliteli üretip kullanıma sunarken, tüketimde de Enerji Verimliliğini göz ardı edemeyiz. Elektrik enerjisi depolanamaz özelliğinden dolayı üretildiği anda kullanılmalıdır. Bu nedenle üretimin olduğu kadar tüketiminde planlanması önemlidir. En fazla tüketim sanayide gerçekleştiğine göre, çok fazla elektrik tüketen, eski teknoloji ile çalışan ağır sanayi (demir-çelik, çimento, alüminyum v.b.) için ileri teknoloji seçilmelidir. Dünya ile rekabet edebilen sanayi hedefliyorsak, maliyeti önemli ölçüde etkileyen elektrik enerjisini sanayimize ucuz ve kaliteli olarak sunmalıyız.

Türkiye, enerji kaynakları bakımından çeşitliliğe sahiptir ve bu kaynaklarını henüz istenilen oranda kullanmamaktadır. Buna karşılık dışa bağımlı, pahalı kaynaklar (doğalgaz, petrol, ithal kömür) son zamanlarda tercih edilir olmuştur. Bunun nedeni yatırımların kamu eli ile planlanarak yapılmamasıdır. Dolayısı ile bu boşluğu yeterli olmasa da dışa bağımlı, pahalı enerji kaynakları kullanan özel sektör doldurmaktadır.

Son yıllarda Doğalgaz çevrim santrallarının, ithal kömür ve petrol türevleri ile çalışan termik santralların artması bu nedenledir.

Termik Santrallarla Örnek: MOBİL SANTRALLAR,

Adından da anlaşıldığı gibi Mobil Santrallar, taşınabilir termik santrallardır. İhtiyaç olan yerlere gemilerle veya tır'larla taşıyıp kolayca konuşlandırılabilirler. Adeta "Acil Durum Santrali" dırlar. Taşınabilir özelliklerinden dolayı 15-20 MW gücünde imal edilirler. Konuşlandırıldıkları bölgenin kısa süreli acil elektrik enerjisini üretirler. Yakıt olarak; Doğalgaz, Motorin ve 6 numaralı Fuel-Oil kullanırlar.

Türkiye, Mobil Santrallarla 1998 yılında tanışmıştır. Ülkemizin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yaşanan çatışmalar nedeni ile kırsaldaki nüfus şehir merkezlerine göç etmiştir. Artan nüfusun elektrik enerjisi ihtiyacını karşılamak üzere 4 adet Mobil Santral ihalesi yapılır. Aslında bölge hidrolik santral zenginidir. Ancak iletim hatları yatırımları yapılmadığından üretilen elektrik enerjisi bölgede yeterince kullanıma sunulamamaktadır. Bu nedenle yetkililer "Mobil Santrali" çözüm olarak bulmuşlardır. 1998 yılında ihale edilmeye başlayan Mobil Santrallar, yüksek kar marjları elde edilince sonraki yıllarda yüksek güçlerde ihale edilmişlerdir.

Santralin Adı	İşletecek Firma	İhale Tarihi	Kurulu Gücü (MW)	Teklif Edilen Fiyat (cent/kwh)
Hakkari	AKSA Enerji	1998	10	14.85
İdil	İdil Enerji	1998	10	10.98
Silopi	Karadeniz Enerji	1998	35	10.25
Van	Enerji Power	1998	20	8.9
Esenboğa	AKSA Enerji	Mayıs 2000	40	6.56
Siirt	KONİ İnşaat	Mayıs 2000	20	6.57
Isparta	İçtaş Enerji	Mayıs 2000	20	6.59
Mardin	RASA	Mayıs 2000	20	6.49
Kırıkkale	GAMA-BARMEK	12 Ekim 2000	130	4.94
*Cide/Kastamonu	CENGİZ Enerji	12 Ekim 2000	100	5.09
*Finike/Muğla	AKSA Enerji	12 Ekim 2000	100	5.28
Batman	Antalya Güç Birliği- Alke	12 Ekim 2000	100	4.85
Yomra/Trabzon	Nurol Enerji	26 Ekim 2000	100	7.031
Çarşıbaşı/Trabzon	Nurol Enerji	26 Ekim 2000	100	7.031
Bulancağ/Giresun	Nurol Enerji	26 Ekim 2000	100	7.031
Ünye/Ordu	Nurol Enerji	26 Ekim 2000	100	7.031
Akkuyu/Mersin	Karadeniz Enerji	26 Ekim 2000	130	6.786

Mobil Santrallar SAMSUN'da ,

12 Ekim 2000 yılında ihale edilen dört adet Mobil Santralin CİDE ve FİNİKE'ye konuşlandırılmalarında problemler çıkmıştır. BARTIN ve DALAMAN'a konuşlandırılmalarına karar verilir. 26 Ekim 2000 de ihale edilen yüzer tip beş adet Mobil Santral için verilen teklifler TEAŞ tarafından yüksek bulununca kiralalmalarından vazgeçilir. Ancak, ihale ilanı Resmi Gazetede yayınlanınca

Trabzon'lular ayağa kalkarlar. Hep birlikte böyle bir kirli yatırıma izin vermeyeceklerini kamuoyuna ilan ederler. Şanslıdır, zira ihale iptal edilmiştir.

Samsun olarak bizlerin bu gelişmelerden henüz haberimiz yoktur. Çünkü, Resmi Gazetede ki ilanı okusak bile Mobil Santralin ne olduğunu bilmiyoruz. Finike ve Cide için ihale edilen 100'er MW'lık Mobil Santrallar Bartın'a ve Dalaman'a kaydırılınca yöre halkı tepki gösterir. Tesadüf bu ya; ANAP'lı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cumhur Ersümer tarafından ihale edilen Mobil Santrallar yine ANAP'lı Belediye Başkanlarına sahip Bartın ve Dalaman'a konuşlandırılacaktır. Halkın tepkisi nedeniyle en önde ANAP'lı Başkanların yürüdüğü mitingler düzenlenir. Hatta, Bartın'da NTV televizyonunda canlı yayınlanan ve Bartın Valisinin, Bartın ANAP milletvekili Elektrik Mühendisi daha sonra Cumhur Ersümer'in yerine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olacak olan Zeki Çakan ile diğer yetkililerin ve Bartın halkının katıldığı bir ortamda "Mobil Santral" tartışılır. Ulusal basında da verilen habere göre Bartın Valisi bu canlı yayında kendisine "Vali Bey" diye hitap eden Üniversite öğretim görevlisini salondan attırarak ölümlü tehdit eder. Bartın Valisi daha sonra bu olay nedeniyle yargılanır ve ceza da alır.

Muğla ve Bartın'ın turizm ve tarım bölgesi olduğu gerekçesi ile Mobil Santralların buralara konuşlandırılmasından vazgeçilir. İhalesi yapılmış bu iki santral için yer aranmaya başlanır. Amaç elektrik enerjisini sağlamak değildir artık. Kim kabul ederse oraya konuşlandırılacaklardır. Yer ararken yine tesadüfen, ANAP'lı olan Samsun Büyükşehir Belediyesi bulunur. Büyükşehir Belediyesi kendi sorumluluk sınırlarında olmasa da Azot Fabrikası sahasında konuşlandırıldıkları takdirde gelebilecek her türlü tepkiyi önleyeceği garantisini yazılı olarak TEAŞ Genel Müdürlüğüne verir. Böylece iki adet 100'er MW 'lık "Mobil Santral" 'ın Samsun'a kaydırılması macerası başlar.

Her iki santralin sahipleri CENGİZ Enerji ve AKSA Enerji Azot Fabrikasının arazilerini özelleştirme marifeti ile alırlar. 5 Haziran 2002 tarihinde (santralların inşaatı devam ederken) bu arazilerin imar tadilatını Tekkeköy Belediyesine "sanayi bölgesi" olarak yaptırırlar. Her biri 350 TON ağırlığındaki 17.5 MW'lık generatör gruplarını her türlü teknik zorluğa ve halk muhalefetine rağmen yine yerel yöneticilerimizin her türlü yardım ve destekleri sayesinde satın alınan arazilere konuşlandırırırlar. "

Bu santralların konuşlandırıldığı bölge aynı zamanda enterkonnekte sisteme bağlantı için çok uygundur. Böylesine olumlu şartlarda ve hiçbir izin, yönetmelik, yasa tanımadan kurulumunu tamamlarlar.

EMO olarak bizler, Çevre Birlikteliği içinde yer alan diğer bütün kurum – kuruluşlar elektrik üretimine karşı değiliz, olamayız. Ancak, günde 1000 TON 6 numara Fuel-Oil kullanacağını öğrendiğimiz Mobil Santrallara bu güne kadar karşıydık, bu gün de karşıyız.

Bilindiği gibi 6 numara Fuel-Oil gelişmiş ülkelerde kullanılmamaktadır. Ashında "Samsun Mahalli İl Çevre Kurulu" nca da Samsun Büyükşehir Belediyesi sınırlarında da 6 numara Fuel-Oil kullanılması yasaklanmıştır. Samsun Büyükşehir Belediye sınırları genişleyince mobil santrallar da Büyükşehir sınırları içinde kalmıştır. Bu açıdan da yasa tanımazlık devam etmektedir.

Çevre Bakanlığının, 2002 yılı sonuna kadar Mobil Santralları ÇED raporundan muaf tutmuştur. Her ne kadar bu muafiyetler Danıştay tarafından iptal edildi ise de her türlü manevra yapılarak santralların kurulumu sağlanmıştır.

Alınması gereken herhangi bir izin veya raporu almadan çalıştırılan bu santrallar Çevre mevzuatını, yönetmelikleri, ve yasaları alt üst etmiştir. Hukuk tanımaz bir tavırla Çevre ve Orman Bakanlığının 8.9.2006 tarih ve 7411 sayılı yazısına istinaden çalıştırılan santralların Emisyon izni, Deşarj izni, Tehlikeli atıklar lisansı yoktur. Ve bu

hususlar Samsun Büyükşehir Belediyesince oluşturulan İnceleme Kurulu raporunda belirtilmiştir. Raporda ayrıca; Sağlık Bakanlığınca yer seçim ve tesis kurma izni verildiği (tesis çalıştıktan sonra) belirtilerek, baca gazı emisyon ve hava kalitesi ölçüm sonuçlarının haftalık olarak Büyükşehir Belediye Başkanlığına iletilmesi ve açılma ruhsatı için gerekli olan tüm belgelerin deneme izni sonrasına kadar tamamlanması koşulu getirilmiştir.

Dikkat edilecek olursa baca gazı emisyon ve hava kalitesi ölçüm sonuçları Çevre ve Orman Müdürlüğüne değil Büyükşehir Belediyesi tarafından isteniyor.

Raporda belirtilen ve dikkatleri çeken bir başka konu ise; Samsun Barosu'nun uzun erimli hukuk mücadelesi sonucunda bu santralların kamu yararına olmadığı, hukuka aykırı olduğu gerekçeleri ile Danıştay'ın verdiği kesin karar hiç göz önüne alınmıyor. Aksine, Tekkeköy Belediyesinin santral inşaatını kaçak olduğu gerekçesi ile mühürlediği için Samsun İdare Mahkemesinde açılan ve süratle sonuçlandırılan dava sonucunda Mobil Santralların "Enerji Üretim Tesisi " olması nedeniyle inşaat ruhsatına tabi olmadığı sadece ilgili idareye bilgi verilmesinin yeterli olduğu şeklindeki kararına sınılanması düşündürücüdür.

Çevre ve Orman Bakanlığı, Mobil Santrallar için ÇED yerine geçtiğini söylediği raporu "Bilgi Edinme Yasası" gereğince istememize rağmen vermemiştir. Gerekçe olarak bu raporun Proje Tanıtım dosyalarından ve resmi yazışmalar olduğunu, ancak kendileri gözetiminde Valilikte incelenebileceğini yazmışlardır.

Samsun Çevre Birlikteliğini oluşturan Sivil Toplum Örgütleri, Mobil Santralların yasalara aykırı olarak tesis edilip, mahkeme kararı ile hukuken yok sayılmalarına rağmen sözleşmesi gereği ayda 2.4 Milyon Dolar kira ücreti ödenmesi hakkında, Başbakanlık Denetleme Kuruluna, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, TBMM Başkanlığına ve Devlet Denetleme Kuruluna suç duyurusunda bulunmuştur.

Soruşturma dosyası açılmış, suç duyurusunda bulunan sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin ifadelerine başvurulmuştur. Ancak, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığınca hazırlanan 7 sayfalık gerekçeli rapor ile Mobil Santralları ihale eden bürokratlar hakkında soruşturma izni verilmemesi Bakanlık oluruna sunulmuştur. Soruşturma izni verilmemesi oluru bizzat Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı tarafından imzalanmıştır.

EMO, elektrik enerjisi üretiminin ciddi bir planlama gerektirdiğini, bir an önce "Ulusal Enerji Konseyi"nin kurulması gerektiğini yıllardır söylüyor. Ulusal Enerji Konseyi; her türlü siyasi dayatmayı ya da çıkarıcılığı reddeden bir anlayışla çalışmak üzere Üniversiteler, başta TMMOB-EMO ve diğer meslek odaları olmak üzere yerel yönetimlerle sivil toplum örgütlerinden oluşturulmalıdır.

Özetle;

- Elektrik enerjisi üretim teknolojileri seçilirken kullanılacak doğal kaynaklarımızın tercih sırası; Hidrolik, rüzgar, güneş ve linyit olmalıdır.
- Seçilen teknolojinin güvenliği bakımından sıralaması; Hidrolik, termik ve rüzgar santralları olmalıdır.
- Güvensizlik sıralamasında ise Nükleer teknoloji hala birinci sıradaki yerini korumaktadır.
- Çevreye etkileri yönünden sıralarsak; Rüzgar, güneş, hidrolik, termik ve nükleer teknoloji olmalıdır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarına göre ise; Hidrolik, rüzgar ve güneş sıralanabilir.

Elektrik enerjisinde kriz istemiyorsak, yönetimdeki krizi çözmeliyiz. Mobil Santral gibi yanlış yatırımlar yerine iyi bir planlama ile yerli kaynaklarımızla üretim yapan santrallara öncelik vermeliyiz.